

MACIEJ GROCHOWSKI

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Koncepcja słownika partykuł polskich

1. Celem tego artykułu jest przedstawienie do dyskusji ogólnej koncepcji słownika partykuł polskich, szczegółowa zaś zostanie wypracowana w wyniku analizy wybranych jednostek reprezentujących różne klasy semantyczne i wstępnej redakcji artykułów hasłowych dotyczących tych jednostek. Został określony rodzaj obiektów opisu leksykograficznego, zakres przewidywanych w słowniku informacji o tych obiektach, przedstawione są ponadto metody postępowania badawczego, służące realizacji przedsięwzięcia. Autorzy przygotowywanego słownika to Anna Kisiel, Magdalena Żabowska i Maciej Grochowski.

Partykuły należą do dyskusyjnych i najtrudniejszych do opisu klas leksemów. W ostatnim trzydziestoleciu powstało kilkaset prac o partykułach i jednostkach partykułopodobnych języka polskiego i kilka tysięcy prac o partykułach różnych języków świata [zob. dane m.in. w: Grochowski 1986, 1997; Wajszczuk 2005; Weydt 1989; Weydt, Ehlers 1987; Boguslavskij 1996; Kiseleva, Pajar 1998]. Opisanie partykuł polskich według jednolitych zasad i próba syntetycznego podsumowania dotychczasowych badań to przedsięwzięcia z poznawczego punktu widzenia niepozbawione sensu, choć będą one służyły przede wszystkim reprezentantom dyscypliny.

Jedynym znanym mi opracowaniem leksykograficznym partykuł jest *Lexikon deutscher Partikeln* Gerharda Helbiga [Helbig 1988]. Mimo obszernego wstępu teoretycznego i niemałej liczby odsyłaczy do literatury, jest to w zasadzie słownik popularnonaukowy. Klasa partykuł jest w nim rozumiana jako zbiór wyrazów nieodmiennych o funkcjach przeciwstawnych względem przysłówków, wyrazów modalnych, przyimków i spójników. Sto cztery artykuły hasłowe poświęcone partykułom, jednolite kompozycyjnie, omawiają (a) dystrybucję i szereg wariantów znaczeniowych hasła, a także możliwość ich akcentowania; (b) funkcję semantyczną każdego wariantu (wyłącznie za pomocą definicji metajęzykowej) i jego bliskoznaczniki; (c) typowe przykłady użycia; (d) leksemy homonimiczne spoza klasy partykuł; (e) znaczenie ogólne (globalne)

hasła. W końcowej części artykułu hasłowego podane są dodatkowe komentarze i wyjaśnienia.

2.1. Obiektem opisu w projektowanym słowniku są leksykalne jednostki języka w rozumieniu przyjętym za Andrzejem Bogusławskim [np. Bogusławski 1976, 1996], zakwalifikowane do zbioru partykuł na podstawie kryteriów motywowanego semantycznie podziału syntaktycznego leksemów, zaproponowanego przez Jadwigę Wajszczuk [Wajszczuk 2005]. Przyjmuję, że partykuła to taka jednostka leksykalna, która (a) otwiera, prymarnie prawostronnie, jedną pozycję nienacechowaną semantycznie, lecz sama (b) nie wchodzi na żadne pozycje nacechowane semantycznie. Z (a) wynika, że partykuła nie stawia żadnych wymagań semantycznych wyrażeniom, z którymi współwystępuje [Wajszczuk 2005, 67] – w przeciwieństwie do syntaktemów otwierających pozycje semantycznie nacechowane. Z (a) nie wynika jednak, że zakres łączliwości partykuły nie podlega absolutnie żadnym ograniczeniom (zapewne nie ma w ogóle takich wyrażen). Z (a) wynika natomiast, że wyrażenie występujące w pozycji otwieranej przez partykułę może być użyte z jej lewej strony. Jedne partykuły mogą konkurować z innymi, co nie jest sprzeczne z (b), skoro partykuła ma także cechę (a). Partykuły i spójniki są składnikami wypowiedzenia, a nie zdania; nie wchodzi w zależność syntaktyczną – w rozpowszechnionym sensie tego terminu [Laskowski 1998] – z syntaktemami [szerzej Wajszczuk 2005].

2.2. Lista partykuł nie jest dana a priori. Metodą prób i błędów będą budowane krok po kroku mikrosystemy jednostek partykułowych w wyniku oceny właściwości jednostek kandydujących do zbioru partykuł i konfrontacji tych właściwości z podaną definicją. Takie postępowanie badawcze zmierzające do selekcji pozytywnej i negatywnej jest konieczne, ponieważ w różnych publikacjach (nawet tego samego autora) podawane są różne listy partykuł wyodrębnianych na podstawie odmiennych kryteriów, ponadto liczne jednostki w żadnym źródle nie zostały zakwalifikowane jako partykuły, a wielu ciągów, zwłaszcza polisegmentalnych, nawet nie rozpoznano dotychczas jako leksykalne jednostki języka.

Nie można naturalnie zakładać, że nie dysponuje się żadną wiedzą o partykułach. Należy przyjąć istnienie „żelaznych” kandydatur do miana partykuł i z tymi kandydaturami porównywać wszystkie inne jednostki. W takim wyjściowym zbiorze mogłyby się znaleźć na przykład: *nawet* jako partykuła analogii, *tylko* jako partykuła restryktywna, *zwłaszcza* jako partykuła wyróżniająca, *co więcej* jako partykuła rozszerzająca, *chyba* jako partykuła epistemiczna. Analogicznego wyboru „żelaznych” kandydatur należałoby dokonać, przyjmując za punkt wyjścia podklasę tzw. partykuł spajających [Wajszczuk 1997] typu *jednak*, *mianowicie*, *przecież*.

Przy ustalaniu listy partykuł powinny być rozważane liczne klasy jednostek kształtowo jednorodnych, a funkcjonalnie zróżnicowanych, np. wyrażenia o postaci superlatiwu przysłówka czy instrumentalu rzeczownika. Ciągi *najnormalniej*, *najspokojniej*, *najwyczajniej* w wypowiedzeniach

- (1) *Zacisnęli mu ręce na szyi i chcieli go najnormalniej udusić.*
- (2) *Księgowa fałszowała najspokojniej co drugą fakturę.*
- (3) *Tłumaczył różne nikomu niepotrzebne broszury najzwyczajniej dla pieniędzy.*

mają właściwości składniowe analogiczne do takich partykuł, jak *po prostu* czy *wręcz*. Każdy z trzech wymienionych ciągów może współwystępować w postpozycji z ciągiem w *świecie*, nie zmieniając swojej funkcji składniowej. Ciągi *przypadkiem*, *czasem* w wypowiedzeniach

- (4) *Nie chciałbyś stanąć przypadkiem do konkursu?*
- (5) *Czy on nie siedzi czasem za przestępstwo pospolite?*

mają właściwości w jakiś sposób spokrewnione z cechami niektórych partykuł epistemicznych, np. *może*, *raczej* [Danielewiczowa 2006]. Liczne jednostki wielosegmentowe zachowują się w wypowiedzeniach w sposób analogiczny do typowych partykuł przyskładnikowych (np. *dajmy na to*, *na przykład*, *między innymi* – por. z *również*, *nawet*) bądź przyzdaniowych (np. *na dobrą sprawę*, *w gruncie rzeczy*, *w zasadzie* – por. z *właściwie*, *chyba* [Żabowska 2006a, 2006b, 2007]).

Ustalanie listy partykuł wymaga także postępowania mającego kierunek przeciwny. Niektóre jednostki, zaliczane w literaturze i w słownikach do klasy partykuł, w myśl definicji podanej w punkcie 2.1., partykułami nie są, nie powinny być więc umieszczane na tworzonej liście. Partykułą nie jest np. jednostka *aż*, ponieważ otwiera pozycję semantycznie nacechowaną, mianowicie tylko dla takich wyrażen, które oceniają wielkość stanu rzeczy – z punktu widzenia danego parametru (np. przestrzennego, czasowego, liczbowego) – jako dużą, przekraczającą utrwaloną normę [szerzej Grochowski 2008]; por. wypowiedzenia akceptowalne i dewiacyjne:

- (6) *Nie wiedziałem, że mieszkasz aż tak daleko od centrum, że musisz dojeżdżać do pracy autobusem podmiejskim.*
- (7) **Nie wiedziałem, że mieszkasz aż daleko od centrum.*

Do klasy partykuł nie należy również jednostka *niespełna*, ponieważ otwiera pozycję jedynie dla wyrażen określających (liczbowo) wielkość lub granicę obiektu [szerzej Grochowski 1997, 71–72], jak np. w wypowiedzeniu

- (8) *Wyszła za mąż ponownie w rok niespełna po owdowieniu.*

3. Projektowany słownik można nazwać dokumentacyjno-interpretacyjnym i tematycznym. Jako taki będzie bliższy monografii naukowej niż słownikowi językowemu. Dokumentacyjny charakter słownika będzie się ujawniał w tym, że w słowniku (a) będą przytaczane przykłady wypowiedzeń ilustrujące użycie partykuł, (b) będą podawane informacje bibliograficzne o publikacjach dotyczących opisywanych jednostek języka polskiego i ich obcojęzycznych ekwiwalentów. Interpretacyjny charakter słownika będzie polegał na tym, że w poszczególnych artykułach hasłowych zostanie przedstawiony autorski, systematyczny

opis jednostek metodologicznie zdyscyplinowany, podporządkowany nadrzędnym, przyjętym dla całego słownika, zasadom leksykograficznym. Tematyczność słownika ma być cechą jego makrostruktury. Jako całość nie będzie to słownik alfabetyczny; będzie się składał z n części, z których każda zostanie poświęcona odrębnemu mikrosystemowi jednostek (np. partykułom analogii, wyróżniającym, restryktywnym, epistemicznym).

4.1. Mikrostruktura słownika będzie podporządkowana ogólnej zasadzie: od prozodii i składni wypowiedzeń z daną partykułą jako jednostką monosemiczną, poprzez jej opis semantyczny i – dla jednostki nacechowanej – pragmatyczny, do dokumentacji faktów zewnętrznych w stosunku do właściwego opisu. Zakładam, że każda partykuła ma jedno znaczenie. Gdyby redukcja jej hipotetycznej polisemii do monosemii okazała się niemożliwa, to dla każdego znaczenia każdej partykuły zostanie utworzony odrębny artykuł hasłowy.

4.2. Cechy prozodyczne i składniowe wypowiedzeń z daną jednostką będzie odzwierciedlać częściowo sama jej notacja; przede wszystkim jednak zostaną one przedstawione w formie opisowej. Zapis jednostki powinien uwzględniać otwieraną przez nią pozycję, a także sygnalizować możliwość umieszczenia na danej partykule akcentu niekontrastywnego (jest to zapewne cecha partykuł restryktywnych typu *tylko* i zaprzeczających typu *wcale*). Ogromna większość partykuł może być akcentowana tylko kontrastywnie, stąd ich arematyczność (w zwykłym sensie). W zapisie partykuły nieciągłej graficznie sygnalizowana będzie ciągłość segmentów, czyli niemożliwość wstawiania jakichkolwiek elementów między człony graficzne (por. np. *w ogóle*, *w zasadzie*, *dajmy na to*, *po prostu*).

Motywowany semantycznie opis składniowy partykuły (inaczej: semantyczno-składniowy) obejmować będzie kompletywność jednostki, jej szyk i funkcję w strukturze tematyczno-rematycznej wypowiedzenia. Kompletywność jednostki [termin za: Danielewiczowa, Bogusławski 2005, 18] to możliwe wypełnienia otwieranej przez nią pozycji. W tym punkcie rejestrowane będą wszelkie zaobserwowane ograniczenia łączliwości bezpośredniej danej partykuły, a także ograniczenia nałożone na jej kontekst. Na przykład w pozycji otwieranej przez *chyba* nie występują relatory; por.

- (9) **Zegarki naprawiają tam, chyba gdzie spotkaliśmy się przypadkiem kilka dni temu.*

Partykuła *chyba* nie występuje w wypowiedzeniach rozkazujących ani optywnych; nie współwystępuje z leksykalnymi wykładnikami pytań rozstrzygnięcia ani pytań uzupełnienia.

Wyrażenie użyte w pozycji otwieranej przez *nawet* (a także *wręcz*) ma taką cechę relatywną, że zajmuje na pewnej skali wyższe miejsce w hierarchii niż inne wyrażenia równoważne mu syntaktycznie, orzekane o tym samym obiekcie, takie, których treść stanowi przedmiot wiedzy mówiącego. Por. np. wypowiedzenia akceptowalne i dewiacyjne:

- (10) *Piotr ogląda stare słowniki, nawet je studiuje.*
 (11) **Piotr studiuje stare słowniki, nawet je ogląda.*
 (12) *W jesienne wieczory lubiła, wręcz uwielbiała włóczyć się brzegiem plaży.*
 (13) **W jesienne wieczory uwielbiała, wręcz lubiła włóczyć się brzegiem plaży.*

Zakładam, że prymarna antepozycyjność partykuły względem wyrażenia, dla którego otwiera ona miejsce, jest cechą dystynktywną jednostek tej klasy. W związku z tym w poszczególnych artykułach hasłowych będą omawiane odstępstwa od typowych układów linearnych, a także przykłady szyku nacechowanego. Rozważane będą ponadto możliwości użycia danej partykuły w inicjalnej i finalnej pozycji wypowiedzenia, a także wewnątrz wieloskładnikowej grupy syntaktycznej. Nie jest wykluczone, że np. partykuła *też* – w przeciwieństwie do jej bliskoznaczników *również*, *także* – preferuje szyk postpozycyjny, co stanowi przypuszczalnie konsekwencję jej monosylabiczności. Por. np. (14), (15) i nieco sztuczne (16), (17):

- (14) *Pan mi musi pomóc, panu też kiedyś ktoś pomoże.*
 (15) *Morele też mają pestki.*
 (16) *?Pan mi musi pomóc, też panu kiedyś ktoś pomoże.*
 (17) *?Też morele mają pestki.*

Dopuszczalne jest co prawda użycie *też* w pozycji inicjalnej wypowiedzenia (zapewne wyłącznie wykrzyknikowego) i to jako wyrazu ortotonicznego, pod silnym akcentem (a nie jako proklytyki), ale takie *też* nie reprezentuje pod względem funkcjonalnym ani semantycznym klasy partykuł [szerzej Grochowski 2006]; por. np.

- (18) *Też debile! Nie mają wyczucia!*
 (19) *Też wychowanie! Burdy w autobusie urządzić!*

Ponieważ charakterystyka pozycji linearnej partykuły nie jest możliwa bez uwzględnienia prozodii wypowiedzenia (intonacji, miejsca głównego akcentu zdaniowego, miejsca pauz), która z kolei kształtuje jego strukturę tematyczno-rematyczną, w składniowej części artykułów hasłowych ilustrowana będzie teza ogólna, że partykuła właściwa jest komentarzem (inherentnie) przyrematycznym. Tzw. partykuły spajające (typu *jednak*, *natomiast*, *przecież*) jako komentarze przytematyczne wymagają odmiennej charakterystyki, zarówno zbiorczej, jak i indywidualnej.

4.3. Opis semantyczny każdej partykuły obejmować będzie reprezentację jej znaczenia oraz relacje, w jakie wchodzi z innymi partykułami, ewentualnie również z innymi jednostkami języka spoza klasy partykuł.

Właściwy obiekt analizy, któremu przyporządkowana jest reprezentacja semantyczna (dawniej częściej: eksplikacja, paralokucja – [Wierzbicka 1969, Bogusławski 1988]), stanowi partykuła jako operator metawypowiedzeniowy, a więc taki komponent wypowiedzenia, który operuje na wypowiedzeniu rozczłonkowa-

nym już z punktu widzenia struktury tematyczno-rematycznej. W związku z tym konieczne jest sygnalizowanie dwudzielnosci wypowiedzenia w lewostronnym względem właściwej reprezentacji zapisie partykuły; np. *T chyba R, T nawet R*.

Zakładam, że reprezentacja semantyczna partykuły jest formułą rozczłonkowaną, zbudowaną z jednostek semantycznie prostych i że ma odzwierciedlać znaczenie opisywanego obiektu. Autorzy słownika będą czynić starania, aby między daną jednostką a jej reprezentacją zachodziła ekwiwalencja semantyczna. Pojęcie prostoty jednostek metajęzyka semantycznego należy tu rozumieć w sposób wąski i konkretny: w celu realizacji projektowanego przedsięwzięcia przyjmuje się, że jednostkami prostymi są takie a takie wyrażenia, których lista zostanie zamieszczona we wstępie do słownika. Na podstawie dotychczasowych analiz semantycznych partykuł można przypuszczać, że na liście tej znajdują się m.in. takie wyrażenia, jak: ‘wie o __, że’; ‘sądzi, że’; ‘mówi o __, że’; ‘jest gotów powiedzieć:’; ‘nie’; ‘inny niż’; ‘inaczej niż’; ‘bardziej/więcej niż’.

Jest wielce prawdopodobne, że nie ma jednostek wchodzących w relacje ściśle z opisywanymi, a więc np. w relację synonimii całkowitej. Dlatego też należy przyjąć z góry, że w słowniku będą podawane wykładniki jedynie przybliżonych relacji semantycznych (*quasi*-synonimii, *quasi*-antonimii i innych) wraz z komentarzami wyjaśniającymi różnice między członami poszczególnych par jednostek. Na przykład trzy partykuły restryktywne *jedynie*, *wyłącznie*, *tylko* nie są bynajmniej równoznaczne. Wszystkie zawierają komponent, którego kontekstowym ekwiwalentem jest wyrażenie ‘nikt inny / nic innego nie’. Pierwsze dwie dzielą uniwersum na obiekty, którym przysługuje dana właściwość i na ich dopełnienie logiczne, *tylko* natomiast jest semantycznie bardziej złożone, mianowicie dopuszcza również ocenę danej wielkości jako mniejszej od oczekiwań mówiącego. Prawdopodobnie dlatego możliwość użycia *wyłącznie*, *jedynie* w kontekście określającym liczbę/ilość (typu ‘nie więcej niż __’) budzi wątpliwości. Por. np.

(20) *Już tylko* / **wyłącznie* / **jedynie* *pół kilometra do mety*.

(21) *Mieszkamy tu tylko* / **wyłącznie* / ?*jedynie* *dwa lata*.

Problem wymaga głębszej analizy; zob. też Bogusławski, Danielewiczowa [2005, 6, 119]. Równoznaczność nie zachodzi także między jednostkami z klasy partykuł wyróżniających *zwłaszcza*, *szczególnie*, *w szczególności* [zob. Kisiel 2007a, 2007b, 2008] ani partykuł analogii *także*, *też*, *również*.

4.4. Cechy pragmatyczne partykuł będą opisywane według koncepcji Andrzeja Bogusławskiego [Bogusławski 1973], na podstawie której wypracowane zostały typy kwalifikatorów słownikowych określających właściwości związane z adaptacją jednostki do danego sposobu użycia. Są to właściwości akomodacyjne (decydujące o zasięgu jednostki, jej dostosowaniu do typowych sytuacji użycia i ustanawianych relacjach między nadawcą a odbiorcą), ematywne, dotyczące instrumentalizacji praktycznej i poetyckiej [por. Bogusławski, Wawrzyńczyk 1993; Bogusławski, Danielewiczowa 2005; zob. też Nagórko 1998].

4.5. W końcowej, dokumentacyjnej części artykułu hasłowego zostaną podane: (a) przykłady wypowiedzi ilustrujące użycie danej partykuły, niewykorzystane do jej opisu składniowego ani semantycznego; (b) homonimy gramatyczne danej partykuły wraz z ich kwalifikatorami części mowy i ilustracją tekstową – np. przysłówki *właściwie*, *widocznie*; spójniki *choć*, *i*; włącznik *jakoby*; (c) jednostki polisegmentalne nienależące do klasy partykuł, ale zawierające segment reprezentujący tę klasę – np. *chyba żeby*, *jak również*, *jak też*, *też mi*; (d) odsyłacze do publikacji dotyczących danej partykuły i jej obcojęzycznych ekwiwalentów (na temat niektórych partykuł, np. *tylko*, *nawet*, powstało po kilkadziesiąt prac).

Literatura

- Boguslavskij I.M., 1996, *Sfera dejstvija leksičeskich edinic*, Moskwa.
- Bogusławski A., 1973, *Właściwości pragmatyczne wyrażeń równoznacznych. Projekt schematu*, „Pamiętnik Literacki” LXIV, 3, s. 121–151.
- Bogusławski A., 1976, *O zasadach rejestracji jednostek języka*, „Poradnik Językowy” 8, s. 356–364.
- Bogusławski A., 1988, *Język w słowniku. Desiderata semantyczne do wielkiego słownika polszczyzny*, Wrocław.
- Bogusławski A., 1996, *Jeszcze o delimitacji bilateralnych wielkości językowych*, [w:] Symbolae slavisticae. Dedykowane Pani Profesor Hannie Popowskiej-Taborskiej, red. E. Rzetelska-Felieszko, Warszawa, s. 47–56.
- Bogusławski A., Danielewiczowa M., 2005, *Verba polona abscondita. Sonda słownikowa III*, Warszawa.
- Bogusławski A., Wawrzyńczyk J., 1993, *Polszczyzna, jaką znamy. Nowa sonda słownikowa*, Warszawa.
- Danielewiczowa M., 2006, *Do czego służy słowo raczej?* „Polonica” XXVI–XXVII, s. 83–100.
- Grochowski M., 1986, *Polskie partykuły. Składnia, semantyka, leksykografia*, Wrocław.
- Grochowski M., 1997, *Wyrażenia funkcyjne. Studium leksykograficzne*, Kraków.
- Grochowski M., 2006, *O cechach syntaktycznych jednostek z ciągiem też*, [w:] *Od fonemu do tekstu. Prace dedykowane Profesorowi Romanowi Laskowskiemu*, red. I. Bobrowski, K. Kowalik, Kraków, s. 195–202.
- Grochowski M., 2008, *Rola dewiacji w uzasadnianiu hipotez semantycznych. Wprowadzenie do problematyki*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego” LXIV, s. 25–36.
- Helbig G., 1988, *Lexikon deutscher Partikeln*, Leipzig.
- Kiseleva K.L., Pajar D. (red.), 1998, *Diskursivnye slova russkogo jazyka: opyt kontekstno-semantičeskogo opisanija*, Moskwa.
- Kisiel A., 2007a, *Czy głównie i przede wszystkim są równoznaczne?*, „Prace Filologiczne” LII, s. 155–163.
- Kisiel A., 2007b, *O zwłaszcza w świetle struktury tematyczno-rematycznej zdania*, [w:] *Z zagadnień leksykologii i leksykografii języków słowiańskich*, red. J. Kamper-Warejko, I. Kaproń-Charzyńska, Toruń, s. 247–255.
- Kisiel A., 2008, *O pozornej synonimii partykuł głównie i przeważnie*, „Język Polski” LXXXVIII, 3, s. 200–207.
- Laskowski R., 1998, *Zagadnienia ogólne morfologii*, [w:] *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, red. R. Grzegorzczkowska, R. Laskowski, H. Wróbel, Warszawa, s. 27–86.

- Nagórko A., 1998, *Synonimia kontekstowa i sytuacyjna. Implikacje leksykograficzne*, „Prace Filologiczne” XLIII, s. 327–340.
- Wajszczuk J., 1997, *System znaczeń w obszarze spójników polskich. Wprowadzenie do opisu*, Warszawa.
- Wajszczuk J., 2005, *O metateksie*, Warszawa.
- Weydt H. (red.), 1989, *Sprechen mit Partikeln*, Berlin–New York: de Gruyter.
- Weydt H., Ehlers K.H., 1987, *Partikeln-Bibliographie. Internationale Sprachenforschung zu Partikeln und Interjektionen*, Frankfurt am Main.
- Wierzbicka A., 1969, *Dociekania semantyczne*, Wrocław.
- Żabowska M., 2006a, *Zróżnicowanie semantyczne partykuł epistemicznych*, „LingVaria” 1, s. 203–213.
- Żabowska M., 2006b, *Cechy składniowe i semantyczne partykuły w zasadzie*, „Polonica” XXVI–XXVII, s. 117–129.
- Żabowska M., 2007, *O znaczeniu wybranych partykuł potwierdzających* (tak naprawdę – w gruncie rzeczy), [w:] *Studia nad słownictwem dawnym i współczesnym języków słowiańskich*, red. J. Kamper-Warejko, I. Kaproń-Charzyńska, J. Kulwicka-Kamińska, Toruń, s. 161–169.

The conception of a dictionary of Polish particles

Summary

In the paper an outline of the conception of a dictionary of Polish particles is presented. The first part of the study contains considerations on a scope of the notion of particle and on the way of the establishing a set of lexical units which will be described in the dictionary. In the second part of the paper the main principles of the composition of lexical entries are being discussed. They will include prosodic, syntactic, semantic and pragmatic descriptions of the separate particles and metalexigraphic information concerning them. The dictionary which is in preparation will be a scientific, documentary and explanatory one.